

90 שנה לפטירתו של מרנא ה"חפץ חיים" ר' ישראל מאיר דבני מוצאין זצ"ל
כל השונה הלכות בכל יום
מובטח לו שהוא בן עולם הבא

זכויות ביומא
ליום הדין
ההילולא
של
מצטרפים
ללימוד
'החפץ
חיים'
הדרך היומא
בהלכה'
של 'דרשו'
יום ראשון
כ"ד אלול
תשפ"ג

פרק קל

שיר
המעלות ממעמקים קראתיה
ד': ה' שמעה בקולי
תהיינה אזניה קשובות לקול
תחנוני: אם עונות תשמר י-ה ד' מי
יעמד: כי עמך הסליחה למען תנרא:
קניתי ד' קוֹתה נפשי ולדברו הוֹחֵלְתִי:
נפשי לד' משמרים לבקר שמרים
לבקר: יחל ישראל אל ד' כי עם ד'
החסד והרבה עמו פדות: והוא יפדה
את ישראל מכל עונותיו:

0723809292

תכנית שמע מיוחדת הכוללת דברי חיזוק מגדולי ישראל ושירי התעוררות
ליומא דהילולא של מרנא החפץ חיים ולקראת הימים הנוראים בקו החיזוק

לשלם לו. בעל המסעדה נקב במחיר המזון שהגש לפניו, והקונה התפלא מדוע
התיקר המחיר כל כך. הרי בפעם הקודמת שהיה כאן הוא שלם מחיר זול יותר.

החוריו פניו של המוכר, והוא ספר לאורחו שהפעם הוא אכל בשר טרף,
שבאותה עת היה יקר יותר. הקונה נחרד חרדה גדולה ולחש למוכר: "אבל אני
יהודי ואתה נתת לי לאכל בשר טרף?". השיב לו המוכר: "ראיתי שאינך נוטל
ידים, ואינך מברך לפני האכל וחשבתי שאתה גוי".

השאלות שישאלו בעולם האמת

אמר החזון איש בשם החפץ חיים: כשיבא האדם לעולם האמת, וישאלוהו למה
אכלת 'חדש'? יהיה לו תרוץ שהוא נוהג כמו ה"ח שהתיר. אבל כשישאלוהו
מדוע דברת לשון הרע? על זה לא יהיה לו תרוץ, כי זה אף אחד לא התיר.

משיח ולשון הרע - תרתי דסתרי

פה יצא מפי קדשו של החפץ חיים: מי שמדבר לשון הרע, הרי מוכח שאינו
מצפה ומחכה לביאת משיח צדקנו, שאם היה מצפה ומחכה אף היה מדבר
לשון הרע, שזה העקר הגדול המעכב את הגאולה, מכן האמרי אמת מגור.
מיד כשיצא הספר חפץ חיים לקחו ולמד בו מתחלתו ועד סופו, וכשסיים כתב
אגרת לקהל חסידיו ושומעי לקחו וכן הוא כתב להם: ...עוד זאת אדרוש מכם
כאשר רבו הצרות מביית ומבחוץ ונאמנים דברי חז"ל בגלות הזה מטעם לשון
הרע ושיגאת חנם, ולזאת אבקש להתחזק בענין שמירת הלשון מלשון הרע
וישגאת חנם, ועצתי שתלמדו בספר חפץ חיים ושמירת הלשון על כל פנים ב'
ימים בשבוע, ואעידה עלי שמים וארץ כי אחרי שגמרתי הספרים הנ"ל הרגשתי
בעצמי בזה פעלה לטובה, ולזאת גם השלם במדותיו ותפעל על ידי זה.

כראוי". התלמיד הצעיר צית פמוכן לדברי החפץ חיים, ומהר לברח אל משתו.
לפחרת בבקר ספר רבי משה לאחותו של החפץ חיים על אשר ראו עיניו בליל
אמש, והביע בפניה את תמיתתו העזה: מדוע הסתובב החפץ חיים בשלג ובקר?
השיבה לו בעלת הבית: "מה אתה מתפלא כל כך. זה כבר שלישה לילות
שראש הישיבה משוטט בחוצות בלילה ומתבונן בשמים, בתקנה שאולי
הלכנה תתגלה לרגע קט והוא יוכל לעשות 'קדוש לבנה'".

עבור אחותו של החפץ חיים אכן לא היה בכך כל פלא. היא הכירה את אחיה
מקטנותו, וידעה שהוא מוכן לעשות כל מאמץ כדי לקיים את ההלכה, גם אם
המשמעות היא להסתובב לילות שלמים בשלג ובקר, בנסיון למצוא פרצה קטנה
בין העננים הכבדים שתאפשר לו להביט לרגע ברחם, ולומר 'קדוש לבנה'.

ענשו החמור של המזלזל בנטילת ידים

תנ"ל מספרים ספור מחריד, על יהודי שנכשל בעברה נוראה בגלל
שזלזל בנטילת ידים, וכך היה המעשה: היה יהודי שנהל מסעדה, ובגלל
החשש שהיה באותה העת מפני הגוים שהיו מצייקים ליהודים, הוא היה
מבשל בשר בשני סירים נפרדים, באחד מהם היה מבשל בשר פשר
ובאחר היה מבשל בשר טרף.

וכיצד היה המוכר יודע למי לתת בשר פשר ולמי לתת בשר טרף? הוא היה
בוחר את התנהגותם של האנשים שנכנסו לתנונתו, וכשהיה רואה שהקונה נוטל
את ידיו לפני הסעדה, ומברך לפני שאוכל לחם, היה יודע שעליו להגיש
לפניו בשר כשר. אם הקונה לא היה נוטל ידים, ידע המוכר שהוא גוי והיה
מאכיל אותו בשר טרף.

פעם אחת נכנס יהודי לתנונת ולא נטל את ידיו. המוכר בטוח היה שהוא גוי ובהתאם
לכך הגיש לפניו בשר טרף. משסים לאכל פנה האורח לבעל המסעדה ובקש

מרן הקדוש
ה'חפץ חיים'

מדוע התבוסס החפץ חיים שלישה לילות בשלג הכבד?

הגאון רבי משה דבראשוילי, מחכמי יהדות גרוזיה, למד בצעירותו בישיבת
ראדיו, שהחפץ חיים עמד בראשה.

בישיבת ראדיו לא היתה פנימיה, ותלמידי הישיבה היו יושנים ואוכלים בבתיהם
של יהודי העיר. התמזל מזלו של משה הצעיר, והוא זכה להתארח בבית
אחותו של החפץ חיים שהיתה דואגת לכל מחסורו, מכבסת עבורו את הבגדים
ומפונת מגישה לו שלש ארוחות בכל יום.

לימים ספר רבי משה ספור נפלא שארע בהיותו נער צעיר בישיבה: "לילה אחד
ירד שלג כבד באזור.

התבוננתי מהחלון, ולפתע ראיתי מבעד לחשכה בדמותו של יהודי מבגד
שמבוסס את רגליו בשלג, ומביט שוב ושוב כלפי מעלה.

**"יצאתי מהבית ונגשתי לאותו יהודי, כדי לשאל אותו אם הוא צריך עזרה.
לגדל תדהמתי היה זה לא אחר מאשר ראש הישיבה, החפץ חיים הקדוש
זכר צדיק לברכה.**

"כשראה אותי מהר החפץ חיים לבוזה בי: 'מה אתה עושה בחוץ בשעה כזו מאחרת
ובקר הנורא הזה. שוב מיד לחזרה לך לישון כדי שיהיה לך מחר פתח ללמד

הַלְמוּד הַיּוֹמִי 'דַּף הַיּוֹמִי בַּהֲלֻכָה' בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה

הַהֲלָכוֹת שֶׁנִּלְמְדוּ בַּשְּׁבוּעַ זֶה ב'דַּף הַיּוֹמִי בַּהֲלֻכָה':

דִּינֵי חֲצִיצָה בְּנִטְיֵלַת יָדַיִם לְסַעֲדָה - סִימֵן קס"א
סוּגֵי הַחֲצִיצָה הַפּוֹסְלִים בְּנִטְיֵלַת יָדַיִם - סִעִיף א'

סימן קס"א בשלחן ערוך עוסק בדיני חציצה בנטילת ידים לסעודה. בתחלת הסימן קבע לנו השלחן ערוך (סעיף א') שפמ"ו שאדם טמא הצריך לטבל במקוה בשביל להטהר, ח"ב לנקות את גופו היטב מפל דבר שדבוק על בשרו ובשערותיו וכדומה, שאם לא כן אותו מקום שהיה על בשרו דבר הדבוק בו לא הגיעו עליו מים ונחשב שלא טבל כלל, כמו כן בנטילת ידים לסעודה שתקנו לנו חכמים שהיא משום טהרת הידים, תקנו חכמים שגם בזה חציצה מקלקלת את הנטילה ואם היו על ידיו דברים החוצצים מהמים לבא על בשרו, הרי הנטילה פסולה ולא מועילה.

מהתורה חציצה הפוסלת בטבילה היא דוקא כאשר רב הגוף מכסה והאדם מקפיד על זה ורוצה בהסרתו.

חכמים הוסיפו ונזרו שני מקרים נוספים:

- א. אם רק מעוט הגוף מכסה אבל האדם מקפיד על זה ואינו רוצה בהסרתו. וכמו כן גם בנטילת ידים לא תועיל הנטילה אם רב כף היד מכסה - אפילו אם אינו מקפיד עליו, או שמעוט כף היד מכסה והוא מקפיד עליו.**

ב

חֲצִיצָה שֶׁל צִבְעַ עַל הַיָּד אֶצֶל אָדָם רָגִיל וְאֶצֶל צִבְעֵי - סִעִיף ב'

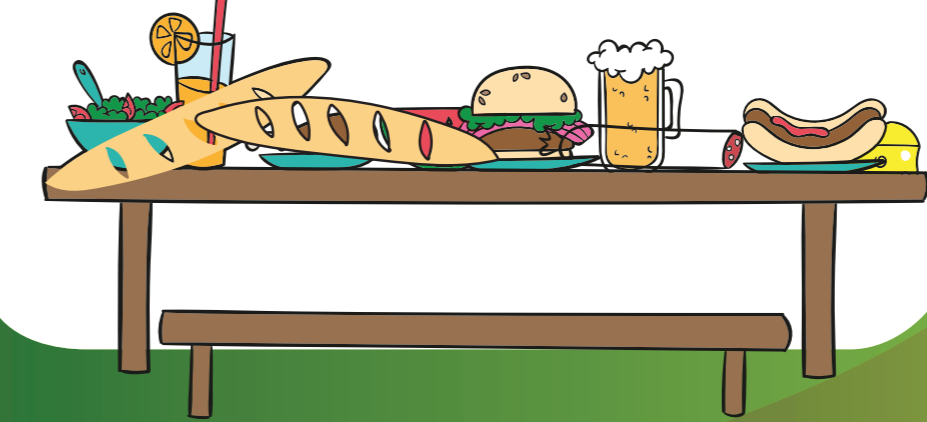
ההקפדה משתנה מאדם לאדם, ולכן פסק השלחן ערוך בסעיף ב', שאדם רגיל שאינו עובד בצבעי יוש על ידיו פתמי צבע שמן הרי זו חציצה ואפילו במעוט ידו, ויוכל לטול את ידיו רק אחרי שינקה את ידיו מפל פתמי הצבע. אבל מי שהוא צבעי שאינו מקפיד כשיש לו פתמי צבע על ידיו, יוכל לטול ידיו עם פתמי הצבע ובתנאי שהצבע נמצא רק על מעוט ידיו (משנה ברוך ס"ק יב).

כתב המשנה ברוך (ס"ק יד) שצבע שאין לו ממשות אלא הוא רק נראה ו'חזותא בעלמא', אינו חוצץ, ובבאורים ומוספים מהדורת 'דרשו' הובא באורו של הגר"נ מרליץ, שכל דבר שלא מרגישים אותו כאשר ממששים אותו, נחשב כדבר שאין בו ממש, ואף שנזאי כל דבר יש בו איזה שהיא ממשות, מפל מקום אם לא נרגש כלל, נחשב לענין חציצה כאין בו ממש.

ב

חֲצִיצָה שֶׁל חֲמָרֵי מֵאֲכָל או יוֹד שֶׁל תְּרוּפָה

ולכן מה שמצוי שהידיים מתלכלכות מחומרים במטבח או מיוד של תרופה וכדומה, הובא בבאורים ומוספים מהדורת 'דרשו' דעת הגר"ש וואנר, שיש להוריד את הממשות בשפשוף על ידיו מים, ומה שנשארו הוא מראה בלבד שלא שנה בו חציצה. וכן הובא שם דעת הגר"ש אלשיב שמה שנשארו אחר שפשוף במים וסבון לא הוי חציצה.

ג

חֲצִיצָה בְּנִטְיֵלַת יָדַיִם בַּטְּבִיעַת יָד שֶׁל אִשָּׁה - סִעִיף ג'

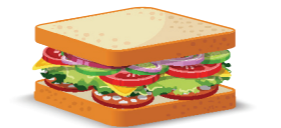
כתב השלחן ערוך סעיף ג, שבשעת נטילת ידים לסעודה אשה צריכה להסיר את הטבעת שעל ידה, ובאר המשנה ברוך (ס"ק יז) שהוא משום חציצה, והרמ"א הוסיף שאפילו הטבעת רפויה יש להסירה ומשום שאנו איננו בקיאים מה נחשב לרפוי, ובטעם הדין שטבעת נחשבת לחציצה באר הרמ"א, שהוא משום שמקפידים להסיר הטבעות בשעה שעושים מלאכה, וכתב המשנה ברוך (ס"ק יט) שלכן הנשים שדרבן להסיר הטבעות בשעה שלשות הבצק וכדומה, צריכות להסיר הטבעות בשעת נטילת הידים לסעודה.

ד

עַד הֵיכָן יוֹשׁ לְטוֹל אֶת יָדָיו - סִעִיף ד'

כתב השלחן ערוך בסעיף ד', ששעור היד אותה צריך לטול הנו כל כף היד עד הקנה של הזרוע. ובאר המשנה ברוך (ס"ק כ) הינו עד סוף פסת כף היד שישם חבור היד והקנה.

והוסיף המשנה ברוך בבאר הלכה, שראוי להקפיד לטול ידים בשפע ולא לצמצם בשעור המים, שהרי צריך שהמים יגיעו לכל היד, ואם יצמצם בשעור המים עלול מאד שחלק מהיד תשאר בלי נטילה, ונסים שיש להשיג על זה הרבה ואמנם בשעת הדחק כאשר יש לאדם רק מים בצמצום ואין באפשרותו להשיג יותר, כתב המשנה ברוך (ס"ק כב) שאפשר לסמוך על דעת המקילים לטול עד סוף פרקי האצבעות, אף הוסיף שאם היד מלכלכת מזהב וכדומה, באופן זה לכל הדעות צריכה לטול את כל היד.

כִּיצַד נוֹטְלִים יָדַיִם - סִימֵן קס"ב

טעם הגבחה ידיו בנטילה "המשנה ברוך" בהקדמתו לסימן קס"ב הביא את מה שכתבו

בגמרא שהנוטיל את ידיו צריך שיגביה אותם, כדי שלא יצאו המים מחוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים. והסביר המשנה ברוך שמפנין שחכמים תקנו שהידיים טמאות וצריכה לשפך עליהם מים שני פעמים, השפיקה הראשונה מטהרת את ידיו אבל המים שנשארו עליהם טמאים, שהרי נטמאו מידי, והשפיקה השניה נועדה לטהר גם אותם וכוה נגמרה טהרת הידים, ולכן כתבה הגמרא שצריך להגביה את היד בעת הנטילה, כדי שהמים הראשונים והטמאים לא יצאו מחוץ לפרק היד ואחרי שישפך מים שניים על היד, אם לא ידאג להגביה את ידיו, יחזרו המים הראשונים שיצאו ויטמאו את הידים מחדש.

כשנוטיל בשעור רביעית מים בבת אחת, אין צריך להגביה ידיו אמנם הוסיף המשנה ברוך בהקדמתו, שאם נוטל על שתי ידי בבת אחת רביעית מים, או שעל כל יד נוטל רביעית שלמה בזה פסק השלחן ערוך להלן (סעיף ד) שמעשר הדין המים טהורים ואם כן אין צריך להגביה ידיו ואם כן מי שנוטיל את ידיו בשפע לא צריך לדאג להגביה הידים.

ה

נִטְיֵלַת יָדַיִם כְּשֵׁישׁ עַל יָדוֹ תַּחְבֻּשַׁת

ולפי כל מה שלמדנו עד עתה, נוכל להבין עוד הלכה בשלחן ערוך סימן קס"ב סעיף י' שכתב, שמי שיש לו תחבשת על ידו מספיק שיטל את שאר היד שלא במקום התחבשת, ובאר המשנה ברוך (ס"ק סח) שמדבר במי שאסור לו להסיר את התחבשת בגלל הפצע שיש לו, ולכן אינה נחשבת חציצה, כי האדם מקפיד שלא להסיר אותה בכל אופן.

והוסיף השלחן ערוך, שיש להזהר שלא יגעו המים בתחבשת, שלא יחזרו המים שעל התחבשת ויטמאו את הידים. ובאר המשנה ברוך (ס"ק ע) שהרי המים מהשפיקה הראשונה, שיגיעו על התחבשת מהיד הם מים טמאים, ויש לחוש שאחר כך יחזרו המים האלו ליד ויטמאו את היד.

דרך נוספת כותב השלחן ערוך והיא לטול רביעית על היד בבת אחת, שאז לא נטמאו המים. ובאר המשנה ברוך (ס"ק עא) שהרי אז המים שעל התחבשת טהורים, וגם אם יחזרו על היד לא יטמאו אותה. והוסיף המשנה ברוך בשם האחרונים שזו הדרך היותר נכונה לעשות.

פֶּרֶקִי תֵהִי לִי:

י ידוע עשיתי וכוונתי הבינני ואלמדה מצותיה: וראוי וראוי וישמחו כי לדברך יתלתי: ודעתי ד' כי צדק משפטי ואמונה עינותי: יהי נא חסדך לתמני פאמרתה לעבדך: יבאוני רחמיך ואחיה כי תורתך שעשעתי: יבשו זדים כי שקר ענותי אני אשים בפסוקיך: ישובו לי וראיה וידעי עדתיה: יהי לבי תמים בחסיה למען לא אבוש:

ש שרים רדפוני חנם ומדברך פחד לבי: שש אנכי על אמרתך פמוצא שלל רבי: שקר שנאתי ואתעבה תורתך אהבתי: שבע ביום הללתיך על משפטי צדקתך: שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול: שפתי לישועתך ד' ומצותיך עשיתי: שמרה נפשי עדתיה ואהבם מאד: שמרתי פקודיך ועדתיה כי כל דרכי נקדה:

ר ראה עניי ותלצני כי תורתך לא שכחתי: ריבה ריבי וגאלני לאמרתך תניני: רחוק מרשעים ישועה כי חסיה לא לא שמרה: ראה כי פקודיך אהבתי ד' חסדך תניני: ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקתך:

ז אשרי ממתיני דרך ההלכים בתורת ד': אשרי נצרי עדתיו בכל לב ידך שוהו: אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו: אתה צויתת פקודיך לשמר מאד: אחלי יפנו דרכי לשמר חסיה: אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיה: אוהך בישר לבב בלמדי משפטי צדקתך: את חסיה אשר אשמר אל מעבני עד מאד:

ט לעולם ד' דברך נצב בשמים: לדר ודר אמונתך כוננת ארץ ותעמד: למשפטיך עמדו תיום כי תכל עבדיך: לולי תורתך שעשעתי אז אבדתי בעיני: לעולם לא אשכח פקודיך כי בס חיייתי: לך אני הושיעני כי פקודיך דרשתי: לי כיו רשעים לאפדני עדתיה אתבוננו: לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותה מאד:

טו מה אהבתי תורתך כל היום היא שיתתי: מאיבי תחמני מצותה כי לעולם היא לי: משל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיתיה לי: מזננים אתבונן כי פקודיך נצרת: מפל ארח רע בלאתי רגלי למען אשמר דברך: משפטיך לא סרתי כי אתה הוראתני: מה מלצני לחפי אמרתך מביש לפי: מפסוקיך אתבוננו על כן שנאתי כל אבת שקר:

זא אשרי ממתיני דרך ההלכים בתורת ד': אשרי נצרי עדתיו בכל לב ידך שוהו: אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו: אתה צויתת פקודיך לשמר מאד: אחלי יפנו דרכי לשמר חסיה: אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיה: אוהך בישר לבב בלמדי משפטי צדקתך: את חסיה אשר אשמר אל מעבני עד מאד:

י ידוע עשיתי וכוונתי הבינני ואלמדה מצותיה: וראוי וראוי וישמחו כי לדברך יתלתי: ודעתי ד' כי צדק משפטי ואמונה עינותי: יהי נא חסדך לתמני פאמרתה לעבדך: יבאוני רחמיך ואחיה כי תורתך שעשעתי: יבשו זדים כי שקר ענותי אני אשים בפסוקיך: ישובו לי וראיה וידעי עדתיה: יהי לבי תמים בחסיה למען לא אבוש:

יב ראה עניי ותלצני כי תורתך לא שכחתי: ריבה ריבי וגאלני לאמרתך תניני: רחוק מרשעים ישועה כי חסיה לא נרש: רחמיך רבים ד' כמשפטי תניני: רבים רדפי וצרי מעדותיך לא נטיתי: ראיתי בגדים ואתקוטטה אשר אמרתה לא שמרה: ראה כי פקודיך אהבתי ד' חסדך תניני: ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקתך: